

учебно-воспитательная среда, основной функцией которой является создание оптимальных условий для повышения качества знаний, умений навыков, развитие индивидуальных способностей, воспитание волевых качеств.

При построении эффективной методической системы дистанционного обучения в рамках учебной дисциплины «Компьютерные информационные технологии» необходимо учитывать следующие требования: базовый уровень знаний, умений и навыков студентов должен соответствовать требованиям образовательного стандарта, а так же навыков работы с персональным компьютером; процесс дистанционного обучения, не критичный к территориальному удалению субъектов, должен быть ограничен временными рамками; при детальной разработке учебно-методических материалов (как электронных, так и печатных) необходимо руководствоваться требованиями, определяющими лёгкость восприятия учебной информации и стимулирующие к взаимодействию с другими участниками процесса обучения; промежуточный и итоговый контроль должен охватывать все изучаемые области учебной дисциплины.

Список использованных источников:

1. Гриневич, Е.А. Дистанционное обучение: технология, форма или метод / Е.А. Гриневич, // Высшая школа – 2008. – №2. – С. 41–44.
2. Гриневич, Е.А. Структурное и функциональное моделирование методической системы дистанционного обучения информатике студентов экономических специальностей. / Е.А. Гриневич, // Кіраванне у адукацыі – 2009. - №8. – С. 36-42.
3. Гуткина, Н.И. Психологическая готовность к школе / Н.И. Гуткина — 3-е изд., перераб. и доп.— М.: Академический Проект, 2000.
4. Капанова, В.А., Дистанционное обучение в США: опыт и перспективы / В.А. Капанова, И.А. Тавгень // Народная асвета. – 2002. - №2. – С. 70-73.
5. Панарина, Н.А. Дистанционное обучение: к вопросу об основных понятиях / Н.А. Панарина // Социс: Социол. Исслед.. – 2004. - №4. – С. 116-120.
6. Рубинштейн, С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. - СПб: Издательство «Питер», 2000.

АРГАНІЗАЦЫЯ ТВОРЧАЙ САМАСТОЙНАЙ ПРАЦЫ СТУДЭНТАЎ У ПЕДАГАГІЧНЫМ УНІВЕРСІТЭЦЕ

У.А. Шылінец

Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка

Удасканаленне методыкі выкладання і метадаў навучання ў ВНУ непарыўна звязана з пытаннямі самастойнасці студэнтаў. Менавіта ў развіцці самастойнасці захоўваюцца вялікія магчымасці паляпшэння ўсяго педагагічнага працэсу ў высэйшай навучальнай установе, павышэння яго эфектыўнасці. Заснавальнік педагагічнай навукі Ян Амос Каменскі пісаў: «Кіруючай асновай нашай дыдактыкі няхай будзе: даследаванне і адкрыццё метаду, пры якім навучэнцаў менш бы вучылі, навучэнцы больш бы вучыліся...».

Высвятленне пытання аб тым, што сабою ўяўляе самастойнай праца студэнтаў, у многім вызначае методыку яе арганізацыі і ўдасканалення. Аналіз наяўнай літаратуры метадычнага характару дазваляе зрабіць выснову аб тым, што

існуюць разнастайныя пункты гледжання на сутнасць самастойнай працы. Шэраг аўтараў разглядаюць самастойную працу як асобны від разумовай дзейнасці, якая ўключае ў сябе ўмельства слухаць і запісваць лекцыю, самастойна аналізаваць выступленні сваіх таварышоў на занятках. Пры такім падыходзе самастойная праца разглядаецца як асобны від мысліцельнага працэсу, пры якім у навучэнца працуе памяць і рэпрадукцыйнае мысленне, на падставе іх студэнт атрымлівае гатовыя веды, запамінае гатовыя вывады, формулы, фармулёўкі і рэпрадуцыруе іх у вуснай ці пісьмовай форме. Хаця самастойную працу можна і трэба разглядаць як асобны мысліцельны працэс, пры такой інтэрпрэтацыі не высвятляецца яе асноўная сутнасць, бо самастойнасці мыслення тут амаль няма. Існуе і другі від разумовай дзейнасці, якая характарызуецца тым, што чалавек здабывае веды ў працэсе інтэлектуальнага пошуку і самастойна можа скарыстаць іх пры аналізе тых ці іншых практычных задач.

Некаторыя педагогі разглядаюць самастойную працу студэнтаў як такую форму навучальнага працэсу, якая ажыццяўляецца ў пазааўдыторны час, у ходзе якой студэнты ажыццяўляюць напружаную разумовую дзейнасць па авалодванні сутнасцю таго ці іншага вучэбнага прадмета як па заданні навучальнай установы, так і па ўласнаму пачыну без пабочнай дапамогі. Нельга згадзіцца з сцвярджаннем, што самастойная праца студэнтаў аддзелена ў прасторы і часе ад іншых формаў навучальнага працэсу. У наяўнасці атрымліваецца разрыў яго на асобныя ізаляваныя стадыі, што вядзе да страты яго цэласнасці і адзінства. Што тычыцца другога моманту, то ён не зусім удала характарызуе сутнасць самастойнай працы, бо творчая напружаная інтэлектуальная дзейнасць у значнай ступені праяўляецца і пры праблемным, і пры маналогавым выкладанні лекцыйнага матэрыялу, не кажучы ўжо пра практычныя заняткі, гэта значыць і ў аўдыторны час, а не толькі паза яго. І апошняе, ні адна форма вучэбнага працэсу, у тым ліку самастойная праца, не можа ажыццяўляцца без пабочнай дапамогі, без кантролю з боку выкладчыкаў у тым або іншым выглядзе.

Трэба згадзіцца з тымі аўтарамі, якія лічаць, што самастойная праца ўяўляе сабою пэўны від пазнавальна–практычнай дзейнасці, і як усялякі від такой дзейнасці яна ўяўляе сабою дыялектычнае адзінства знешняга і ўнутранага, разрыўнага і непарыўнага. Да ўнутранага боку гэтай дзейнасці адносяцца прыёмы самаактывізацыі, самаарганізацыі, самкантролю, самарэгулявання працэсаў увагі, волі, памяці, мыслення, маўлення, уяўлення, пачуццяў і г. д., да знешняга – прыёмы арганізацыі працоўнага месца, тэхніка чытання і запамінання прачытанага, спосабы фіксавання тэксту выступлення і т. п. Разрыўнасць самастойнай працы заключаецца

ў тым, што як асобны від навучальнага працэсу яна мае адносную самастойнасць у дачыненні да іншых яго відаў і апрача таго сама распадаецца на шэраг адносна самастойных актаў. Як непарыўны працэс яна ўяўляе сабою адзінства адносна ізаляваных актаў і ўключана ў адзіны цэласны навучальны працэс, шчыльна звязана з іншымі яго формамі.

Зыходзячы з вышэй пададзенага, можна даць наступнае азначэнне самастойнай працы студэнтаў – гэта пэўны від мэтанакіраванай пазнавальна-практычнай дзейнасці, якая ажыццяўляецца на працягу ўсяго перыяду навучання, характарызуецца адноснай незалежнасцю ад іншых формаў і відаў навучальнага працэсу і працякае пры дапамозе і кантролі выкладчыка.

Галоўная мэта дадзенай працы заключаецца ў тым, каб паказаць некаторыя канкрэтныя шляхі павышэння эфектыўнасці навучання ў працэсе выкладання матэматычнага аналізу і тэорыі функцый камплекснай зменнай (ТФКЗ), якія прыводзілі б да выхавання пазнавальнай актыўнасці і развіцця творчай самастойнасці мыслення студэнтаў.

Аптымальная эфектыўнасць самастойнай працы студэнтаў у вучэбным працэсе залежыць ад правільнай яе арганізацыі на ўсіх этапах навучання. Асаблівай ўвагі патрабуе арганізацыя самастойнай працы студэнтаў на першым курсе. У ВНУ студэнт с першых дзён сутыкаецца з іншымі ўмовамі, з іншай арганізацыяй вучэбнага працэсу ў параўнанні са школай. Негледзячы на тое, што ў яго маюцца некаторыя ўменні самастойнай працы, студэнт не заўсёды можа правільна размеркаваць сваі сілы, аптымальна планаваць свой час. У студэнта ўзнікае супярэчнасць паміж дачыненнем да самастойнай працы і ўмовамі арганізацыі вучэбнага працэсу. Гэта ў канчатковым выніку з'яўляецца адным з фактараў, якія зніжаюць эфектыўнасць яго працы. На наш погляд, было б мэтазгодна чытаць студэнтам-першакурснікам курс «Аптымальная арганізацыя самастойнай працы» з разглядам у ім наступных пытанняў: канспектавенне лекцый; праца з матэматычнай літаратурай; падрыхтоўка да лекцый, практычных заняткаў, кансультацый; падрыхтоўка да залікаў і экзаменаў; збор і апрацоўка матэрыялу для напісання дакладаў, рэфератаў, курсавых і дыпломных прац.

Навучанне ў ВНУ пачынаецца, як правіла, з лекцыі. Задача лектара заключаецца не толькі ў перадачы інфармацыі, але і ў мабілізаванні слухачоў на самастойную працу, на прадуктыўнае творчае мысленне, асноўнымі паказнікам якога з'яўляюцца самастойнасць, гібкасць, усвядомленасць, глыбіня, устойлівасць. Пры выкладанні матэматычнага аналізу і тэорыі функцый найлепшыя вынікі па выхаванні пазнавальнай актыўнасці і развіцці творчай самастойнасці мыслення, на

наш погляд, можа даць выкарыстанне наступных форм і метадаў самастойнай працы: 1) метада контрпрыкладаў; 2) метада проціпастаўлення; 3) памылковыя разважанні; 4) выключэнне лішняй умовы; 5) аднаўленне ўмовы; 6) самастойнасць у падыходзе да доказу тэарэм; 7) высвятленне істотнасці ўмоў тэарэм.

Адной з асноўных праяўленняў самастойнасці мысліцельнай дзейнасці студэнтаў з'яўляецца засваенне імі навуковых паняццяў. Для актыўнай працы па засваенні навуковых паняццяў мы прапануем выкарыстоўваць метада контрпрыкладаў, якія дазваляць студэнтам самастойна вылучыць істотныя прыметы вызначаемага паняцця, глыбока асэнсаваць і правільна раскрыць змест дадзенага паняцця.

Праціпастаўленнем мы называем прыклад, які ўзгадняецца з аднаўленнем азначэння. Пры працы над азначэннем навуковага паняцця неабходна прапаноўваць студэнтам прыводзіць прыклады і проціпастаўленні. Прапаноўваючы студэнту прывесці або растлумачыць проціпастаўленне, мы даём яму разумовую нагрузку, якая заключаецца ў правярцы выканання кожнага пункта, кожнага слова азначэння і спрыяе больш глыбокаму і асэнсаванаму засваенню атрыманых ведаў.

Будучы настаўнік павінен будзе займацца ацэначнай дзейнасцю, якая патрабуе ўмення апэратыўна знаходзіць памылкі і іх крыніцы, аргументавана даказваць сваю думку, абвяргаць недакладныя меркаванні. З гэтай мэтай можна прапаноўваць студэнтам заданні тыпу: «Знайсці памылку ў разважаннях», «Выключыць лішнюю ўмову», «Аднавіць умову».

Значная ўвага надаецца прывіццю студэнтам навыкаў працы з вучэбнай і навуковай літаратурай. Хаця лекцыя застаецца вядучай формай перадачы вучэбнага матэрыялу слухачам, але частку вучэбнага матэрыялу можна не пераказваць у час лекцыі, а вынесці для самастойнага вывучэння. З гэтай мэтай вызначаны тэмы па матэматычнаму аналізу і ТФКЗ, якія рэкамендаваны студэнтам для самастойнага вывучэння.

Адным з метадаў, які дазваляе актывізаваць самастойную працу студэнтаў з'яўляецца метада індывідуалізацыі, які заключаецца ў выкананні студэнтамі: 1) розных індывідуальных заданняў у час вучэбных заняткаў і час індывідуальных кансультацый; 2) у выдачы і прыёме індывідуальных хатніх кантрольных работ.

Для арганізацыі кіруемай самастойнай працы студэнтаў на практычных занятках па ТФКЗ выкарыстоўваецца метадычны дапаможнік [1], які змяшчае індывідуальныя заданні па асноўных раздзелах курса тэорыі функцый камплекснай зменнай. У кожным заданні маецца 25 варыянтаў, змяшчаюцца асноўныя тэарэтычныя звесткі і рэшаныя тыпавыя для дадзенага задання прыклады.

Практыка паказвае, што любыя формы самастойнай працы даюць аддачу толькі ў выпадку строгага кантролю. Кантроль за працай студэнтаў над курсамі матэматычнага аналізу і ТФКЗ ажыццяўляецца намі як традыцыйным спосабам (кантрольныя работы), так і на падставе выкарыстання тэставых тэхналогій. Распрацаваны і ўкараняюцца ў навучальны працэс тэсты па матэматычным аналізе і тэорыі функцый камплекснай зменнай [2–4].

Неабходна адзначыць, што апісаная намі метадыка арганізацыі самастойнай працы студэнтаў значна павысіла іх узровень матэматычных ведаў.

Спіс выкарыстаных крыніц:

1. Стельмашук, Н.Т. Индивидуальные задания для самостоятельной работы студентов по курсу ТФКП / Н.Т. Стельмашук, В.А. Шилинец.– Минск: БГПУ, 2006.

2. Стельмашук, Н.Т. Тесты по курсу «Теория функций комплексной переменной»: пособие /Н.Т. Стельмашук, В.А. Шилинец.– Минск: БГПУ, 2007.

3. Тэсты па матэматычным аналізе, алгебры і геаметрыі / Б.Т. Турскі, У.А. Шылінец, С.І. Васілец.– Мінск: БДПУ, 2004.

4. Турскі, Б.Т. Матэматычны аналіз, алгебра і геаметрыя ў тэстах: дапаможнік / Б.Т. Турскі, У.А. Шылінец.– Мінск: БДПУ, 2007.

ВНЕДРЕНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ В ПРОЦЕСС ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПЕРЕПОДГОТОВКИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ: РЕАЛЬНОСТЬ И ПЕРСПЕКТИВЫ

В.А. Шинкаренко

Белорусский государственный педагогический университет имени Максима Танка

Развитие дистанционного обучения и образования – объективно обусловленный процесс, направленный на повышение доступности образования на разных его уровнях и более полное удовлетворение образовательных запросов человека посредством использования информационных и коммуникационных технологий. Однако приходится констатировать, что в педагогическом образовании этот процесс еще только начинает реализовываться, о чем свидетельствуют анализ литературных источников и изучение практического опыта.

Развитие дистанционного образования, под которым понимается «форма получения образования, равноценная традиционным (очной, вечерней, заочной), предоставляемая широким слоям населения в стране и за рубежом и реализуемая на основе соответствующих педагогических и информационных технологий» [1, с. 5], сдерживается недостаточностью его нормативной правовой базы. Однако, на наш взгляд, имеются необходимые предпосылки для развития дистанционного обучения – целенаправленно организованного и согласованного во времени и пространстве процесса взаимодействия обучающихся и обучающихся между собой и со средствами обучения с использованием педагогических, а также информационных и коммуникационных технологий (далее – ИКТ) [2, с. 1] и применения данных технологий.